

Utrecht
werkplaatsen
onderwijsonderzoek
primair onderwijs

kennis maken, kennis delen

WOU samenvatting onderzoeksverslag

Naam School

De Achtbaan

Inleiding

De Achtbaan is een school met 481 leerlingen in Leidsche Rijn, een grote nieuwbouwwijk die aan de stad Utrecht vast zit. De onderzoeksvraag van De Achtbaan kwam voort uit het moeizaam lopende implementatie traject van een instrument om te kijken naar de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen. Er was veel frustratie over de werklust, en de opbrengsten van het systeem waren niet duidelijk. Het doel voor ons onderzoek was dus in eerste instantie kijken naar hoe leerlingen en leerkrachten op een goede manier naar sociaal emotionele, morele en levensbeschouwelijke ontwikkeling (burgerschapsonderwijs) konden kijken, en hoe zij deze ontwikkeling zouden kunnen herkennen, stimuleren en begeleiden, samen met leerlingen.

Onderzoeksvraag en doel van het onderzoek

Centrale vraag van ons onderzoek: Hoe kunnen wij op de onderdelen zelfbewustwording, empathisch vermogen en sociaal-maatschappelijke participatie kinderen ondersteunen in hun sociaal-emotionele, morele en levensbeschouwelijke ontwikkeling (burgerschapsvorming)? De volgende deelvragen zijn geformuleerd:

1. Binnen welke cultureel maatschappelijke contexten gaan we de sociaal-emotionele, morele en levensbeschouwelijke ontwikkeling zichtbaar maken en welke activiteiten gaan we daarbinnen ontwerpen die leerlingen uitdagen om met een positieve, vriendelijke, open vertrouwensvolle wijze de wereld in te stappen en daar ook op betrokken te raken?
2. Op welke manier kunnen we leerlingen ondersteunen zich bewust worden van hun ontwikkeling in zelfbewustwording, empathisch zijn en betrokken raken op een cultureel maatschappelijke instelling?
3. Welke kennis, vaardigheden en attitude zijn te ontwikkelen bij en met leerkrachten om de sociaal-emotionele ontwikkeling op de bovengenoemde onderdelen te herkennen, te stimuleren en te begeleiden?
4. Welke bouwstenen voor een goed onderbouwde visie op sociaal-emotioneel, moreel en levensbeschouwelijk leren van De Achtbaan worden er in en door dit onderzoek zichtbaar?

Resultaten

Analyse van de dagboekverslagen van de leerlingen, de video interviews en de dagboekverslagen en gesprekken van de begeleiders rond de maatschappelijke stage (een bezoek aan ouderen in een verzorgingstehuis leverde – onder andere - de volgende inzichten op ten aanzien van de onderzochte thema's (sociaal maatschappelijke

Utrecht
werkplaatsen
onderwijsonderzoek
primair onderwijs

kennis maken, kennis delen

participatie, zelfbewustwording en empathisch vermogen)

Sociaal maatschappelijke participatie: Het merendeel van de leerlingen (18 in totaal) bleek zenuwachtig voorafgaand aan het bezoek, aangezien zij niet wisten wat ze konden verwachten, waar ze precies in terecht zouden komen, hoe de ouderen zouden zijn en nerveus waren voor het uitvoeren van de activiteit. Het merendeel gaf achteraf aan dat zij het bezoek als positief ervaren hebben, en graag nog een keer zouden teruggaan. Zij konden ook tips geven t.a.v. het verbeteren van de activiteit.

Empathisch vermogen: Verder bleek de empathische houding enorm te verschillen tussen leerlingen van dezelfde leeftijd. De één vond het niet leuk en was niet in staat om plezier te herkennen bij de ouderen en de ander kan zeer nauwkeurig beschrijven wat zij of hij gehoord, gezien en gevoeld heeft waaruit blijkt dat het voor de ouderen wel leuk was. Na het bezoek bleken veel leerlingen in staat om zich in te leven in de doelgroep. Zij hebben tijdens of na de activiteit bedacht wat ze kunnen aanpassen om het voor de doelgroep nog beter te laten aansluiten.

Conclusie

Op basis van de resultaten concluderen wij dat het, om spannende activiteiten zo waardevol mogelijk te laten zijn en de leerlingen de optimale kans tot ontwikkeling te geven, van belang dat de begeleider/leerkracht open is en oprecht geïnteresseerd, het voorbeeld geeft in zich kwetsbaar opstellen en inleven in anderen en voldoende ruimte en veiligheid biedt.

Tevens concluderen wij dat het van belang is deze activiteiten voor te bespreken en voor te bereiden, en achteraf ook de ervaringen te bespreken met de leerlingen. Om zo leerlingen de ruimte te geven om te kijken naar de eigen ervaringen, gedachten en gevoelens (zelfbewustwording) en de gedachten en gevoelens van anderen (empathisch vermogen). Zo kan voor leerlingen en leerkrachten de sociaal emotionele, morele en levensbeschouwelijke ontwikkeling van de leerlingen zichtbaar worden gemaakt.

Contact

Wil je meer weten over dit onderzoek? Neem dan contact op met Roel scholman, leerkracht en broker van de Achtbaan: Roel.Scholman@ksu-utrecht.nl